

مسلمانان در آلمان

• شهرام تقی‌زاده انصاری

Muslimen in Deutschland ■ مسلمانان در آلمان

Prof. Ursula Spuler-Stegemann ■ خانم پروفیسور اورزولا اسپولر اشتگمن

Herder ■ انتشارات: هردر

چون مسئله عملی و تجربی مسلمانان در آلمان می‌پردازد و از انجمن‌های مسلمانان، تشکلات آن‌ها، اهداف و برنامه آن‌ها سخن می‌گوید.

نویسنده در کتاب خود به تجزیه و تحلیل زندگانی مسلمانان پرداخته است و توانسته است تصویر جدیدی درباره مسلمانان و مذهب آن‌ها به اروپائیان ارائه دهد، تا برای هم‌زیستی مسالمت‌آمیز میان اروپائیان و مسلمانان مفید باشد.

این کتاب علی‌رغم برخی نواقص از جمله عدم ارائه سند و منابع و قضاوت‌های عجولانه، امتیازهای ویژه‌ای دارد، یکی از مهم‌ترین این امتیازها، این است که بعد از معرفی مسائل مسلمانان در آلمان، راه گفت‌وگوی میان آن‌ها و کلیسا را باز می‌کند، یا به عبارت دیگر، مسائل جامعه آلمان و مسلمانان بدون مشاجره حل شود.

مقدمه کتاب، نویسنده ابتدا اشاره به ارتباط فرهنگی آلمان با مسلمانان بویژه مسلمانان ترک می‌کند و به تاریخ مختصر این روابط اشاره می‌نماید. نویسنده می‌گوید: مسئله اصلی این است که آن‌ها با خود، فرهنگ اسلامی را به اروپا (آلمان) آوردند و اشکالاتی را در زندگی غربی وارد کردند. البته ما به نیروی آن‌ها احتیاج داریم و اقتصاد آن‌ها نیز برای ما اهمیت دارد. مذهب آن‌ها برای ما آشنا نیست و حتی برای ما ایجاد هراس می‌کند.

وی معتقد است که مشکلات فعلی میان آلمانی‌ها و مسلمانان را می‌توان حل کرد، وی با این رویکرد سئوالات مهم و راه حل آن‌ها را مطرح می‌کند:

– از آنجایی که دین اسلام از نظر جمعیت دومین دین در آلمان است، گرایش به اسلام چه اهمیتی دارد؟

زندگی‌نامه مختصر نویسنده، خانم اورزولا اسپولر ارشتگمن سال ۱۹۳۹م. در آلمان به دنیا آمد و بعد از اخذ دیپلم به تحصیل شرق‌شناسی، زبان‌شناسی، زبان عربی، ترکی و دین‌شناسی پرداخت. سال ۱۹۶۷م. دکترای خود را دریافت کرد. چند سالی زبان ترکی را تدریس می‌کرد و بعد از سال ۱۹۸۲م. در دانشگاه ماربورگ به تدریس تاریخ ادیان پرداخت و از سال ۱۹۹۵م. نیز استاد تاریخ ادیان است.

معرفی کتاب، این کتاب شامل ۳۸۰ صفحه است. نویسنده با تحقیقات خود، به نکات اصلی مسائل موجود میان مسلمانان و مسیحیان می‌پردازد. ابتدا مختصری از تاریخ ورود مسلمانان به آلمان و مذهب آن‌ها را بیان می‌کند و بعد به مسائل مهمی

رابطه فرهنگی مسلمانان با جامعه آلمان، نویسنده ابتدا اشاره‌ای به معنای اصول‌گرایی و مسلمانان و کردهای آلمان می‌کند. او می‌گوید خارجیان مبارز، بیشتر کردها هستند. نود درصد کردها در آلمان طرفدار صلح‌اند و جمعیتی حدود ۵۰/۰۰۰ نفر دارند.

طبق گزارش دولت، گروه‌های افراطی مثل حزب‌الله لبنان، سازمان الجزایر، مبارزان القاعده، حماس و گروه ترک «میلی گوروسی» در آلمان وجود دارند.

مسلمانان آلمان اکثراً میل دارند دموکراتیک زندگی کنند، اما نه به عنوان خارجی، بلکه به عنوان تبعه. آن‌ها می‌خواهند حق و حقوقی مساوی آلمانی‌ها داشته باشند. اقلیت‌های مسلمان میل ندارند در جامعه آلمان حل شوند، بلکه می‌خواهند دارای حق و حقوق قانونی شوند. جامعه آلمان نیز از آن‌ها می‌خواهد که به مذاهب و گروه‌های دیگر که سنت‌های متفاوتی دارند، احترام بگذارند.

- چقدر گفت‌وگوهای دوطرفه می‌تواند مثمرتر باشد، در حالی که می‌دانیم گروه‌های افراطی مسلمان نیز وجود دارد؟

- اصول‌گرایان و کسانی که خود طرفدار دموکراسی‌اند چه تأثیری در آلمان دارند و نظرشان نسبت به آزادی‌خواهی چیست؟

- وضعیت زندگی مسلمان در آلمان چگونه است؟

- مشکلات روزانه زندگی مسلمانان چگونه در آلمان مرتفع می‌شود؟

- از نظر قانون اساسی ما، عمل به شریعت اسلامی چگونه است؟

- چه انجمن‌های اسلامی‌ای در آلمان وجود دارند و دارای چه وسائل ارتباط جمعی و آموزشی هستند؟

- چه ارتباطی میان این سازمان‌های اسلامی و کلیسای مسیحی وجود دارد؟

- آیا آلمان محل شروع تغییر جدید و درک اسلامی اروپائی خواهد بود؟

به سوءاستفاده‌هایی منجر می‌شود، اما در عین انتقاداتی نسبت به کلیسا دارد. او عقیده دارد، بسیاری از گروه‌های اسلامی، حاضر به گفت‌وگو و مشورت با کلیسا هستند و مطرح می‌کند که باید اجازه داشته باشیم تا سؤال کنیم، آیا کلیسا با مسائل اجتماعی و سیاسی با دولت رابطه دارد یا نه و دیگر اینکه آیا به نفع همگی نیست که آن‌ها نیز در حل مسائل اجتماعی و مذهبی دخالت کنند، چون دیده شده است که دولت آلمان بعضی گروه‌های اسلامی در ترکیه را حمایت می‌کند.

نویسنده در مورد گفت‌وگوی میان کلیسا و انجمن‌های اسلامی می‌گوید که هر دو طرف باید قبول داشته باشند که مسلماً تصورات و انتظارات دو طرف می‌تواند متفاوت باشد. عده‌ای معتقدند که مسلمانان با مسیحیان مشترکات خوبی دارند و می‌توانند بر اساس آن با یکدیگر رابطه دوستی و مذهبی داشته باشند، ولی عده‌ای نیز وجود دارند که اختلافات بیشتری دارند و برای ارتباط با یکدیگر و یا عبادت کردن در کنار هم توجیهی نمی‌بینند. مسئله دیگری که مطرح می‌شود این است که بسیاری از خارجی‌ها در سازمان‌های دولتی اشتغال دارند و از حقوق مساوی برخوردارند، ولی زود است که از زندگی نزدیک با یکدیگر صحبت کنیم اما شاید در آینده بتوان به این مسئله جامه عمل پوشاند.

نویسنده برخی از خواسته‌های مسلمانان را قابل اجرا یا حداقل قابل تجربه می‌داند - برخی از این مشکلات تجربه شده‌اند - که

نویسنده در بخش دیگر کتاب دیدار خود از مسجد سلطان سلیم در شهر مانهایم (Mannheim) را بیان می‌کند و ضمن آن می‌گوید که میل ندارد فقط اطلاعات واضح و صحیحی درباره فرهنگ و رسم و رسوم مسلمانان بدهد بلکه بیشتر هدفش این است که آلمانی‌ها را کنجکاو کرده تا اطلاعاتی در مورد دستورات تجربی و عملی اسلام بدست آورند. سپس به تصویری کلی کتاب‌های موجود مسلمانان در آلمان و هم‌چنین تاریخ و تقویم اسلام و مؤسسان اسلامی در آلمان می‌پردازد. بالاخره سئوالاتی را مطرح می‌کند که بیشتر مردم به دنبال جواب آن هستند: - نقش واقعی مساجد چیست؟ - خطرات موجود برای صلح اجتماعی و قوانین دموکراتیک در آلمان کدامند؟ - نظرات مسلمانان نسبت به قانون اسلامی آلمان چیست؟ - آیا شریعت در آلمان وجود دارد؟ - چه کسانی اتحاد مسلمانان را می‌خواهند؟ تعریف و نقش زن در قرآن چیست و چگونه می‌توان قوانین مربوط به زنان در اسلام را عملی کرد؟

نویسنده در بخش بعد مفصلاً درباره سازمان‌های اسلامی و اصول‌گرایی و گروه‌های مبارز سخن می‌گوید. او ضمن شرح سازمان‌های اسلامی از اهداف و برنامه‌های آن، سخن می‌گوید و نظرات مسلمانان را نیز به قضاوت می‌گذارد. در ادامه می‌نویسد، مسلمانان می‌خواهند فعال باشند. آن‌ها عقیده دارند که سیاست با حکومت توأم است، قرآن کتاب آسمانی است و هیچ تغییری در آن راه ندارد و کسی اجازه دخل و تصرف آن را ندارد. بالاخره صحبت از رفتار مذهبی و رفتار فرهنگی مسلمانان می‌کند و با مثال‌هایی تفاوت دستورات اخلاقی و دینی را روشن می‌نماید و در ادامه بحث در مورد خطر اختلافات عقیدتی مسلمانان با غرب سخن می‌گوید و معتقد است که در صورت رواج عقاید مسلمانان در غرب، به فرهنگ غربی صدمه می‌خورد.

در بخش پایانی کتاب از گفت‌وگوی میان انجمن‌های اسلامی و کلیسا سخن می‌گوید و می‌کوشد تا راهی برای گفت‌وگو میان آن‌ها بیابد. هر چند که معتقد است انتقاد از کلیسا

از جمله آنهاست:

- مکان‌های عبادت و روزهای اعیاد مذهبی، مسلمانان آلمان میل دارند در محل کار خود مکانی برای عبادات داشته باشند و در اعیاد مذهبی بتوانند در آن‌جا حضور پیدا کنند و همچنین مایلند، اعیاد مذهبی آن‌ها به رسمیت شناخته شود و تعطیلاتی برای آن روزها داشته باشند.

تابعیت، از حادثه یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ به بعد در آمریکا، بسیاری از غربی‌ها نسبت به مسلمانان مظنون شده‌اند. به این دلیل سازمان‌های ملی و مذهبی آن‌ها بیشتر تحت کنترل است. سؤال مطرح شده این است که بعضی عقیده دارند، مسلمانان نمی‌توانند صلح‌آمیز زندگی کنند و به قوانین اجتماعی و مدنی احترام بگذارند. بعضی عقیده دارند که اگر به مسلمانان در آلمان به راحتی تابعیت آلمان داده شود و زندگانی آن‌ها امنیت داشته باشد، اختلافات و مسائل به راحتی حل می‌شود. در سال ۱۹۹۷م. شورای اروپا قوانینی وضع کرد که بر اساس آن مسلمانان حق دارند بر اساس شریعت دین خود عمل کنند. کارگران خارجی در آلمان اجازه دارند طبق شریعت دین خود عمل کنند مگر آنکه با قوانین اساسی آلمان در تضاد باشد. در بعضی از استان‌های آلمان، بعضی از قوانین اجتماعی و اخلاقی مربوط به آزادی مذهب اجرا می‌شود.

حقوق اقتصادی، حقوق اسلامی شامل قوانینی است که در اجتماع ما مشکل‌آفرین است مثل ربا که با فتوای مفتی مصر برخی از مشکلات بانکی مسلمانان تسهیل شده است. مسئله دیگر مسئله قمار و بازی‌هایی است که در آنها پول رد و بدل می‌شود که این کارها در دین اسلام حرام است. تازگی بعضی از قوانین اقتصادی ما احتیاجات سنتی مسلمانان را در نظر گرفته است.

مسئله تغذیه، در ناهارخوری‌های دانشگاه‌ها و کارخانجات و زندان‌ها و... ملاحظه ذبح شرعی حیوانات حلال گوشت در نظر گرفته نمی‌شود و اغذیه حرام مثل گوشت خوک ارائه می‌شود. هرچند که در آلمان مسلمانان خود ذبح شرعی انجام می‌دهند، اما اختلافاتی میان ذبح شرعی مسلمانان و یهودیان با ذبح قانونی

آلمان وجود دارد که باید رفع شود.

مسئله حجاب، زنان مسلمان باید به طور صحیح بدن خود را بپوشانند و روسری بر سر بگذارند که این مسئله باعث بحث‌ها و مشکلاتی در اروپا شده است و بعضی مؤسسات یا مدارس اجازه ورود به خانم‌های باحجاب را نمی‌دهند. این مشکلات باید با گفت‌وگوی دوطرفه حل شود.

نگهداری و پرستاری پیرمردان و پیرزنان مسلمان، قرآن به احترام به پیرزنان و پیرمردان تأکید می‌کند و در هنگام پیری باید از آنها نگهداری شود، ولی چون فرهنگ مسلمانان با فرهنگ غرب متفاوت است، و چون مسلمانان، نسبتاً درآمد کمتری دارند، امکان رسیدگی به آنان در آسایشگاه‌های سالمندان و یا بیمارستان‌ها کم است. ولی در بعضی بیمارستان‌ها و آسایشگاه‌ها به بیماران مسلمان رسیدگی می‌شود و حتی جایگاهی برای عبادت دارند. مسئله دیگر ارتباط مریض مسلمان بخصوص زنان با پزشکان و پرستاران است.

کفن و دفن، تفاوت فاحشی در مراسم تدفین نزد مسلمان و مسیحیان است. البته قبرستان‌هایی مخصوص مسلمانان وجود دارد ولی معذک بخاطر گرانی یا مراسم دفن عده‌ای نیز، میت خود را به کشور خود می‌برند.

تدریس علوم دینی، سال‌هاست که در آلمان میان دولت و مدارس و مسلمانان در مورد تدریس علوم دینی مسلمانان بحث می‌شود ولی به علت کمبود معلم آموزش دیده، تا حال توافق درستی در این مورد نشده است و مسلمانان به خاطر آزادی مذهبی که دارند باید بتوانند فرزندان خود را آموزش دینی بدهند که در حال حاضر در مدارس این امکان وجود ندارد. بعضی می‌ترسند که آموزش دینی باعث ایجاد اصول‌گرایی افراطی شود. در بعضی از شهرها نیز آموزش دینی اسلامی به زبان خود آنان در کنار دروس دیگر انجام می‌شود. در بسیاری از انجمن‌های اسلامی دروس یا صحبت‌ها به زبان آلمانی انجام می‌شود. باید در نظر داشت که دولت باید روی این دروس در مدارس کنترل داشته باشد.